# СВОБОДА · SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК · UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 162. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 14. липня, 1928. VOL. XXXVI. No. 162. Jersey City, N. J., Saturday, July 14, 1928. THREE CENTS.


# НАЧАЛЬНИК ПОЧТ ПРИЗНАЄ, ЩО УРЯДНИКИ ОПЛАЧУВАЛИСЯ ПАРТІЇ

### ВИПРАВДУЄТЬСЯ ТИМ, ЩО И ДЕМОКРАТИ ТАКЕ САМЕ РОБИЛИ.

ВАШИНГТОН, 12. липня. — Генеральний постмастер Ню станув нині перед сенатовим комітетом, що розслідує оплачування політичних партій урядниками почтового уряду, та признав, що почтові урядники справді платять тепер частину своєї пенсії на партійний фонд републиканської партії.

Коли його питали, що він на се робив, він виправдувався, що таке саме робили перед ним демократи. Він говорив, що таких умов нема всюди, а тільки в одному стейті Джорджії.

## НІМЦІ ЗА ГУВЕРОМ.

### ЗАПЕВНЯЮТЬ ГУВЕРА, ЩО 95 ПРОЦЕНТІВ НІМЦІВ БУДЕ ГОЛОСУВАТИ ЗА НИМ.

ВАШИНГТОН, 12. липня. — Др. Ворк, голова републиканського виборчого, комітету, приняв нині на довшій конференції представників ріжних німецько-американських організацій. Представники організацій упевняли Ворка, що 95 процентів німецьких імігрантів буде голосувати за Гувером.

Герберт Гувер відбув того самого дня ряд конференцій з републиканськими провідниками зі західних стейтів. Говорив він теж довше з Волом, одним з визначнійших політиків Американської Федерації Праці; конференція ся відносилася відай до політики републиканської партії супроти робітників.

## ПРИЗНАКИ ДЕЗОРГАНІЗАЦІЇ В МЕНЧИХ ПАРТІЯХ.

ШИКАГО, Илинойс, 12. липня. — Заходи прогибіціоністів злучитися з американсько-робітничою партією для спільної політичної акції при сьогорічних президіяльних виборах не повелися, і прогибіційна партія ухвалила на нинішних виборах виставити осібного свого кандидата на уряд президента Злучених Держав. Став сим кандидатом Вилієм Ф. Варні з Раквил Сентер, На Лонг Айленді. Партія заявилася проти кандидатур Смита й Гувера.

Сенатор Норис, котрого фармерсько-робітника партія іменувала на своїй конвенції кандидатом на уряд президента Злучених Держав, вислав конвенції з Вашингтону свою резигнацію зі сеї номінації. У своїй заяві сенатор Норис острими словами пятнує обі великі партії. Каже він, що великі партії однаково дбають нині лишень за силу. Ні одна з них не обороняє прав народа перед надужиттями. Кожда хоче помагати великим богачам визискувати маси.

Вил Дж. Верін з Молтрі, котрого фармерсько-робітнича партія іменувала своїм кандидатом на уряд віцепрезидента Злучених Держав, заявив, що він теж не може прияти номінації.

Сенатор Роберт М. Ла Фолет заявився проти виставлювання сього року кандидата третої партії. Рівночасно він заявив, що не думає кандидувати при сьогорічних виборах сенаторів на плятформу републиканської партії, ухваленої в Канзас Сіті.

### ВИЗНАЧНИЙ РЕДАКТОР І ПИСЬМЕННИК ПРОТИ АЛ СМИТА.

ОЛЕЙТ, Канзас, 12. липня. — Вилієм Ален Гвайт, один з найліпше відомих американських редакторів і письменник, виступав тут бесідником на отворенню републиканської кампанії та заявив, чому він виступає проти кандидатури Ал Смита.

Він признав, що Ал. Смит є людиною незвичайної інтелігенції, великої відваги й рідкого політичного знання, але на президента він не надається. Не надається він на сей уряд не тому, що він католик, і не тому, що він „мокрий", але тому, що він представник Тамені Голу, яку він назвав скорумпованою політичною організацією. Бесідник представляв Смита як провідника Тамані Голу.

### СТРАЙК БИЗНЕСМЕНІВ.

РОСАРІО, Аргентина, 12. липня. — Місцеві купці й промислові підприємці підняли проти місцевої поліції закид, що вона при всяких непорозуміннях між підприємцями та робітниками стає по стороні робітників, та щоби запротестувати проти сього, постановили зарядити страйк.

Нині рано справді всі офіси, склади й промислові підприємства були замкнені. Страйк потреває дві доби.

### ЩО КОШТУЄ УКУШЕННЯ МАЛПИ.

КОЛОРАДО СПРИНГЗ, Колорадо, 12. липня. — Місцевий суд розглядав нині позов пані Марії Мекдонел з Ню Йорку проти готелю Бродмура в сьому місті за 100,000 долярів відшкодовання за укушенне малпою, що належала до готелю.

По півтора годинних нарадах присяжні судді признали позовничці 10,000 долярів відшкодовання. Пізваний уніс відклик.

### 16,000 ДОЛЯРІВ ЗА ФЛЯШОЧКУ ГОРІВКИ.

НАЙАГАРА ФОЛЗ, Ню Йорк, 12. липня. — Після рапорту митового уряду за послідних 12 місяців зібрано з людий, які переїзджали через канадійську границю, кар на суму 16,000 долярів за переводження кишенькових Фляшинок, наповнених горівкою.

Нарушували прогибіційний закон у сей спосіб переважно Американці, що їздили на прогульки до Канади. Суди карають звичайно таких туристів гривною 5 долярів за кожду фляшину горівки, та гривною 2 долярів за кожду фляшину пива.

Таких туристів пограничні сторожі й називають „фляшковими бутлегерами".

### ШУКАЮТЬ ЩЕ ЗА ТРОМА ШПІОНАМИ.

БЕРЛІН, 11. липня. — Людвіг, служачий ляборaторії в Аллерсгофі, під Берліном, якого вчора арештовано й обвинувачено за комерційну шпіонажу на користь большевиків, перечить, що нібото він був шпіоном, та показує на те, що плян моделів, які він продавав, не належали до ляборaторії, тільки до фабрик Юнкерса в Дасаві та Дорнієрі в Фридрихсгафені, де він давно вже не працює. Поліція старанно розшукує за трома людьми, котрі мали „бизнес" з Людвігом.

### НІМЕЦЬКИЙ ВОЗДУШНИЙ ЯХТ МАЙЖЕ ВИКІНЧЕНИЙ.

БЕРЛІН, 11. липня. — Перший велитенський аероплян для перелету через Атлянтійський океан майже цілком укінчено. Зараз же по викінченню буде мати пробні лети над Балтійським морем, а відтак зачне перевозити пасажирів та грузи. Новий кольос має промінь лету 2500 миль і буде летіти зі скорістю 150 миль на годину. Зможе він перевезти за один раз 17 людей. З Гамбурга до Ню Йорку летітиме 24 години.

Повітряна компанія Люфтганза на слідуючий рік заводить регулярні воздушні рути між Европою й Південною Америкою.

### РОЗГРОМ ПЕЧЕРСЬКОЇ ЛАВРИ.

КИЇВ, 9. липня. — Рада Народних Комісарів України постановила ліквідувати Печерську Лавру у Київі, яка ніби то служить притулком для контр-революціонерів. Помешкання віддають комсомольцям.

(В дійсности в Лаврі контрреволюції ніякої нема, а приміщені українські інституції).

### ЛУГОВЕ СВЯТО.

В неділю, 10. червня ц. р., відбулося у Львові на площі Сокола-Батька за стрийською рогачкою величаве лугове свято, на якому зявилося дуже велике число львівського громадянства. Вправи Луговиків (топірцями, вільноруч, на поручах, списами), далі вправи Луговичок (хустинами, ритмічні, палицями і на коні) та вправи Малого Луга (вежі, вільноруч, на коні) викликували серед зібраних защорав щирий подив для справности і вишколення нашого лугового товариства. На окрему увагу заслугують вежі Луговиків, палкарничі вправи і масові мішані вправи Луговиків і Луговичок. В часі свята відбулася дефіляда вправляючих та роздача нагород двом найкращим четам Луговиків: Львів, Звенигород, і двом найкращим четам Луговичок: Гаї к. Львова, Криве, пов. Самбір. Дефіляду відбирала комісія, що визначила нагороду на чолі з послом д-ром Михайлом Західним і Старшиною Лугів.

### ШІСТЬОХ СТАРШИН НА ЛАВІ ОБВИНУВАЧЕНИХ.

Після триденвної розправи проти шістьох польських старшин, обвинувачених у зловживаннях, суд признав винуватим тільки сотника Ільковського, якого засуджено на виключення з армії й на рік тяжкої тюрми. Решту старшин звільнено.

### ЩО ВИДІЛА ПАРЛЯМЕНТАРНА КОМІСІЯ НА ЗАКАРПАТТІ.

Членкиця парляментарної комісії, яка оглядала Закарпаття, Ландова-Штихова оголосила статтю, в якій подає це, що вона бачила на Верховині. Ось уривки з цієї статті: „Дівчата тут віддаються дуже скоро. Любов перемінюється в нерадісну роботу. Материнством починається нове життя, повне безконечних страждань та болю. Працюють вони до упадку, до останньої хвилини. Родять на печі або в простенькій постелі в присутности решти своїх дітей, без жадної допомоги, бо акушерки знаходяться дуже рідко. Про доктора й думати не можна, бо він далеко від села, а потім коштує великі гроші".

Авторка наводить багато прикладів страшного лихоліття, з яких наводимо лишень один: Вдова Іванчукова з Ростоки Костринської має двоє дітей, мешкає у винайменій хаті, а разом з хатою винаймала дві мірки землі. За цю аренду платить державі 300—400 корон, хоча на цій землі не вдалося їй зібрати ані разу ніякого врожаю. Цього року не мала чим заплатити аренди, прийшов екзекутор з жандармами, щоби забрати послідню корову. Тому, що корова тільки на половину була її, а друга половина сусіди, збіглося село, щоб випросити, щоб вдова могла корову продати й заплатити свій довг. Корову продала, а з грошей не залишилося їй нічого.

Натомісць не зле ведеться тут попам. Піп має в селі найліпшу землю, а бідняки мусять обробляти йому задармо, в надії, що по смерти підуть до неба. „Але колиб не було тої глупої віри, — пише авторка — то хто знає, що моглоб статися. І тому добре робить вільнодумна чеська буржуазія, коли платить і підпирає попів."

Авторка приходить до висновку, що всьому тому на Закарпатті винен є уряд, який абсолютно не займається населенням Закарпаття, а лишень винищує його всякими драчами і держучи його в страшній темноті.

### СВЯТО МОЛОДІ У ЛЬВОВІ.

В четвер, 7-го червня, відбулося на площі Сокола-Батька Свято Молоді всіх шкіл Т-ва „Рідна Школа". В святі взяла участь молодь обидвох полів, виступаючи поодиноко і в масових вправах. Вправи випали на загал вдоволяючо, доказом чого були часті гучні оплески численної публики. Свято тревало понад три години й викликало доволі приємне враження серед глядачів.

### „КАВАЛЄРІЯ РУСТІКАНА".

В селі Борсові, перемиського повіту, розігралася минулого місяця страшна трагедія. Місцевий парубок Петро Нодрок „надскакував" біля місцевої дівчини Омеляни Масаликівної, яка, з свого боку, любилася в иншому парубкові. Нодрок, подражнений невдачею свого залицяння, рішив пімститися. Коли Масаликівна пішла з своєю товаришкою Щурківною в поле, Нодрок вхопив з хати кріс і побіг за ними. Доставши їх, стрілив і одною кулею поклав обидві дівчини трупом на місці. Безпосередно по цьому сам застрілився.

### УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ СЛОВНИК.

Комісія історичного словника при ВУАН виготовила до друку перший том українського історичного словника (від А до Є включно) на 40 аркушів, за ред. проф. Тимченка. Над цим словником комісія працює з 1921 р. і він має подати історичне походження і стародавне значіння всіх слів української мови. Як матеріял до цього словника комісія використала українські історично-літературні памятки до XVIII в. Довелося вивчити й розробити багатющі рукописні матеріяли ВБУ, до якої передали архів духовної академії, архіви Лаври, Видубецького й Михайлівського манастирів, а також архіви полтавських і чернигівських музеїв. Підчас, цієї роботи комісія знайшла багато цікавих, невідомих досі рукописів, як от наприклад: „Протокол Полтавського Суду" (XVII в.), „Суд і розправа" (XVIII в.), „Статут України" то-що.

### ЕТНОГРАФІЧНА РОБОТА НА КОРОСТЕНЩИНІ.

Протягом 1927—28 р. на Коростенщині працював член Етнографічної Комісії Дмитрук. Дмитрукові пощастило зібрати чимало матеріялів про звичаєве земельне право, дослідити народні звичаї, пісні, що виникли за часів революції і з допомогою учнівського етнографічного гуртка на Коростенщині зібрати дуже цікаву колекцію вишивок (600 штук), і 50 старовинних писанок.

### ПОГРОМ ЖИДІВ У МАТІЇВІ.

В містечку Матіїві під Ковлем прийшло недавно до кривавої розправи поміж 40 новобранцями й місцевими Жидами. Підпиті новобранці напали на Жидів, що виходили з біжниці, й поранили тяжко кількадесятьох Жидів, зпоміж яких одного, Давіда Меламеда, смертельно. Жиди боронилися як могли, при чому потовкли кількох напасників. Поліція арештувала пятьох найбільш агресивних новобранців і доставила в стан обвинувачення кількадесять учасників погрому.

### ВЕЛИКА ПОЖЕЖА СЕЛА.

В селі Майдів, конського повіту, знялася ніччу з дня 6-го на 7-го м. м. пожежа, якої жертвою впало 150 господарських будинків і велика кількість інвентаря. Шкоду оцінюють на 80,000 зол. В полумю згинуло двоє дітей. Підпалячем був умово хорий Войцех Куявскі, що сильно попарений вискочив з горіючої стодоли й скочив у керницю, в якій втопився.

### НОВЕ ПРИДБАННЄ ГЕОЛЬОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ.

Цими днями до Геольогічного Інституту надіслали череп велитенського оленя, що його знайшли в районі Ходорова на Київщині. Цей велитенський олень був за часів ледового періоду і на Украї дуже рідко можна знайти кістяк цієї тварини.

### ЧЕРВОНА ЛЯМПА.

У варшавському соймі мали уставити перед трибуною бесідників червону лямпу, котра запалюється, оскільки бесідник „за довго" говорить. Оригінально, але чи здорово?...

# ЛЕДОЛОМ „КРАСІН" УРАТУВАВ ДВІ ГРУПИ З „ІТАЛІЇ" З 7 ЛЮДЕЙ

### ЗАМІТИЛИ ТРЕТЮ ГРУПУ. ДОКТОР МАЛМГРЕН МЕРТВИЙ.

РИМ, 12. липня. — Ледолом „Красін" після надзвичайних напружень та трудностей нарешті добився до групи доктора Малмгрена й урятував капітана Адальберто Маріяно та капітана Філіпо Джапі. Шеф групи, шведський доктор Малмгрен, помер 30 днів тому від покалічення та виснаження.

Виратувані авіятори вже тринацять днів були без поживи. Ця група відділилася від генерала Нобіле перед 43 днями і направилася пішки на Шпіцберген.

Вратувавши сих, ледолом поплив в напрямі пятьох других і коло 9. години рано забрав на поклад й сю групу. Таким чином зі всієї команди „Італії", яка потерпіла катастрофу, доля 8 осіб відома. Ще бракує 8 людей, яких унесло вітром разом з кермовим кораблем.

Одночасно советський авіятор Чухновський з чотирма товаришами лишився недалеко Північно-східної землі. При посадці його аероплян попсувався і тепер він творить третю групу. На поміч йому виїхав норвежський ледолом в напрямі Плятенської коси, звідки Чухновський дав про себе знати через радіо.

## БАЧИВ УРАТОВАНОГО АМУНДСЕНА.

### ЯСНОВИДЯЧИЙ КАЖЕ, ЩО ДОСЛІДНИК НЕ ЗАГИНУВ.

КІНГС БЕЙ, Шпіцберген, 12 липня. — Капітан Кнуд Тандштад, ясновидячий, який в 1925. році напророчив, що Амундсен живий і найдеться, знову мав „видіння", в якому бачив Амундсена.

Як відомо, підбігуновий дослідник пропав 18. червня, коли полетів спасати членів експедиції Нобіле.

Ясновидячий каже, що „видіння" показало йому, що Амундсен та пільот Рене Гаульбо спустилися в східному напрямі від Шпіцбергена. Далі каже, що вони дуже бідують без поживи, але все одно спасуться.

## ВІДНОСИНИ МІЖ АВСТРІЄЮ ТА ІТАЛІЄЮ ЗНОВА НАПРУЖУЮТЬСЯ.

### ІТАЛІЙЦІ ПОМІСТИЛИ НА ПАМЯТНИКУ ОБРАЗЛИВУ ДЛЯ АВСТРІЇ НАПИСЬ.

ВІДЕНЬ, 12. липня. — Полагоджені відносини між Австрією та Італією знова псують Італійці.

Вчора відбулося в Больцано (Тироль) відкриття памятника в честь перемоги Італійців над Австрійцями в 1918 році. На церемонії був присутний король Емануель, принци та багато італійської шляхти. В промовах, які там виголошено, бесідники не крилися з тим, що Італія готова знова кожної хвилі воювати.

На памятнику зроблено такий напис: „Від цеї точки Італійці прогнали чужинців, їх мову, закон та штуку". Уся австрійська преса обурена поводженням Італійців, а тирольські Німці через своїх мейорів звернулися по захист до австрійського канцлера Зайпля.

## 68 АРЕШТОВАНИХ ОГОЛОСИЛО ГОЛОДОВИЙ СТРАЙК.

### ЗВИЧАЙНІ ЗЛОЧИНЦІ ЗАСТРАЙКУВАЛИ ЗІ СИМПАТІЇ ДО ПОЛІТИЧНИХ.

БЕРЛІН, 12. липня.—66 арештованих в Шонеберзі в Гольнов оголосило голодовий страйк на знак протесту проти відтягання амнестії. Тілько 25 людей з голодуючих є політичними вязнями, і тому не всі мають право на полекшення, або амнестію. Решта се звичайні злочинці, які застрайкували зі симпатії до політичних. Соціялісти сподіваються, що рішення про амнестію буде принято на теперішній сесії Райхстагу ще сьогодня. Коли це станеться, арештовані зараз же припинять страйк.

## КИТАЙСЬКІ НАЦІОНАЛІСТИ ГОТОВЛЯТЬСЯ ДО ЗАНЯТТЯ МАНДЖУРІЇ.

ТОКІО, 12. липня. — Китайські націоналісти, звільнивши цілий Китай від військ Чан-Тсо-Ліна, не думають спочивати. На границях Китаю та Манджурії, біля великої китайської стіни, вже стоїть 60,000 армія, яка готова кождої хвилі вступити в Манджурію. Командант армії Фенг думає захопити три провінції.

Японці, які мають великі інтереси в Манджурії, стараються не допустити до того, щоби повторилося те, що вже було на Шандунському півострові, але все перекидають 7,000 резервістів.

## КИТАЙСЬКИЙ МАРШАЛ ВУ-ПЕЙ-ФУ ПЕРЕСТАВ ЛЮБУВАТИСЯ ВІЙНОЮ.

ПЕКІН, 12. липня. — Маршал Ву-Пей-Фу, бажаючи стати щасливим, можливо диктатором, став послушником будизму і якось загубив інтерес до війни та політики.

На розпитування кореспондента він відповів: „Коли ми не заплатимо за наші гріхи тепер, на цім світі, то заплатимо потім. Я задоволнений, бо вірю, плачу тепер і буду щасливий потім".

## СОТНІ АРЕШТОВАНИХ В ЕСПАНІЇ.

БОРДО, Франція, 12. липня. — Більше ніж 500 революціонерів мало взяти участь в заговорі на монархію та уряд. Всі вони під арештом. Центром повстання мала бути Катальонія та Галісія. Урядове повідомлення доносить, що виступ передбачився на 17. липня, коли король Альфонс та диктатор Пріма де Рівера мали бути присутними на відкриттю Пірінейського тунелю в маленькому місточку Сант Франк.

Сотні арештів переведено в Мадриді, Барсельоні, Сарагосі, Біскаї та Сан Себастіяно. У поміч поліції уряд призначив війска.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

| SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy. | | ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи. | |
|---|---|---|---|
| One year | $ 7.00 | На рік | $ 7.00 |
| Six months | $ 3.75 | На пів року | $ 3.75 |
| Three months | $ 2.00 | На три місяці | $ 2.00 |
| Foreign and Jersey City Rates: | | В Джерзи Сити і Заграницею: | |
| One year | $10.00 | На рік | $10.00 |
| Six months | $ 5.00 | На пів року | $ 5.00 |
| Three months | $ 2.75 | На три місяці | $ 2.75 |

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

# ВЕЛИКІ ПАРТІЇ ПРОТИ ПЛЮГАВСТВА

Сьогорічна виборча кампанія за вибір президента Злучених Держав складається припадково так, що вона мимоходом мусить вияснити громадянству цілий ряд дуже важних політичних питань.

Найбільше питань звязаних з кандидатурою демократа Ал. Смита. Вже се одно, що отсе перший раз в історії американської республики, в своїй значній більшости протестантськім краю, виступає кандидатом на найвисший уряд краю католик, дає велику нагоду всяким противникам католиків спирати агітацію проти Смита власне на упередженнє некатоликів, себто протестантів, жидів, тощо, до католиків.

Звичайне людське лінивство аж просить не застановлятися над глибшими причинами, не шукати за гідними політичними аргументами, але радить вдоволитися першим-ліпшим аргументом, який трафляється під руною. Як легко сказати за католика так, як говорить горячковий сенатор з Алабами Гефлин, що Смит се слуга Риму, що він питається при розвязці кождого питання якогось кардинала, що він уже цілу хату оббив собі червоним, „кардинальським", сукном, і таке инче.

Та не лишень Смита можна поборювати такими „аргументами". І републиканів теж можна поборювати тими саміськими способами. Можна говорити, що Гувер, хоча й він і його жена протестанти, та брали шлюб у католицького священика. Моглиби якісь любителі таких „аргументів" підносити Гуверового заступника Кертиса, що він, переконаний протестант, був хрещений у католицькім конвенті, і таке инче. Чому ні? Коли хтось пускається на дорогу плюгавства та не соромиться у політиці вживати таких приватних справ, то чейже границі тому нема.

З тої причини підчеркнути треба як здорове явище в американській політиці те, що Др. Ворк, голова републиканського виборчого комітету, не радить своїм прихильникам мішати до політики релігійного питання. Він дав приказ републиканським агітаторам не говорити про релігійну справу. Значить, републиканці добровільно зрікаються „аргументу", з яким вони моглиби дуже легко наловити богато політичних дураків.

Демократичний виборчий лідер, вибраний на недавних зборах заряду партії, заявив у своїй промові таке:

„Так зване обкидуваннє противників болотом все робить для кождої партії більше ворогів, як приятелів. Я хочу заручитися іменем кождого робітника сеї партії, що ми не будемо послугуватися обкидуваннем болотом, але конструкційною політикою. Край потребує справдішнього проводу, а не кидання болотом. Отсе є наша робота! Най другі кидають болотом!"

# КАЙДАНИ НА ЖИВЕ СЛОВО

Ознака кождої деспотії, кождого антинародного правительства є його бажання обмежити права свого народу. Найкрайніщі між деспотами є ті правительства, що заводять цензуру на писане слово. Чим більше шаліє оліґархія, плютократія, тим лютійше вона цензурує печать. З Галичини доходять ґазети, які виблискують лисими місцями. Це робота польської цензури, що без жалю викидає все те, що шкодить її окупаційній політиці на українських землях, що шкодить переведенню плину ополячення українського народа.

Гнітуче враження робить на цивілізованого та культурного чоловіка така кастрація людської думки. Насильство над свободою слова, волею думки є пережитки найстрашніших часів варваризму. Навіть римська інквізиция, яка в середні віки так вславилася своїм переслідуванням ріжних противних її проповідуванню творів, зрештою мусіла склонити голову перед упертим поступом культурного людства. Палення книжок одійшло в історичну минувшину. Правда, трапляється ще й тепер, що тимчасовий завойовник, чи переможець нищить друки свого противника. Так робила російська армія в царські часи в Галичині. Так робили російські жандарми, нищучи українські книжки, особливо „Кобзаря". Так робили гетьманці в часи Скоропадського. Так робили пізнійше всі російські армії, що окупували Україну. Але це „виправдувалося" тоді розпалом боротьби, ексцесами, проявами гніву мало дисциплінованої військової маси і т. д.

Але що сказати й чим оправдати, коли переслідування й нищення друковано слова провадиться в орґанізований спосіб людьми, що взялися керувати державою, людьми, що мають вести свою державу по шляху культури й проґресу? Трудно знайти слова для осуду їх поступовання. Сказати варварство, дикунство, глупота — за мало.

Своїм поступованням вони лише підкреслюють правду тих, хто провадить з ними боротьбу. Вони підчеркують сим, що бояться почути щиру правду про себе, бо занадто вони слабі, щобй змогли триматися правдою, правом. Тримаються лише грубим насильством над підданими.

Це все треба сказати про всіх окупантів українських земель, як про Москвинів, Поляків та Румунів. Годі сказати, хто тут побиває рекорд. Чи не признатиби його Москалям з огляду на те, що вони одні голосять, що ведуть людство до кращого будущого, до кращого суспільного ладу. Вони в своїй реакційности та переслідуванню перевисшають найчорнійші реакції в Европі: польську, румунську, італійську. Вони всі ґазети, всі періодичні журнали, значить всю публіцистику поставили на службу своїй партії, зробивши її виключно партійною. Жадної ґазети, жадного журнала, який не є органом комуністичної партії в Росії, немає. Навіть в царські часи могла бути преса, що критично й опозиційно ставилася до „правительства його царського величества". Але тепер не може бути й цього відносно „його комуністичного величества".

Цього мало, що свобідна публіцистика знищена й замкнена в рамки комуністичної партії. Там красне й наукове письменство так само взяли в шори комуністичної цензури. Жаден твір не може побачити світа, коли на ньому немає старого царського „одобрено цензурою". Знову треба зазначити, що большевики славні тим, що ні в чому не знають межі й не мають почуття міри та доцільности, тому й у свойому цензурованню зайшли за межі найреакційнійшої уяви. Далеко царським катам живого слова до того, що придумали та провадять в життя большевики. У них має повчитися реакція всього світа та всіх народів, якою треба бути. Вони в себе провели в життя все те, що на протязі тисячеліть теоретично створили, чи на практиці вживали найстрашнійші деспоти й варвари.

Минулого року в російських часописях було видруковано відозву письменників Росії до письменників світа, в якій вони описують ті умови, при яких провадиться їх праця. Вони в тій відозві розкривають, до якої межі дійшла большевицька цензура. Не дозволяють до друку жадного твору, який розходиться з ідеєю комунізму, марксизму, або з тими засадами, що проповідує в цю хвилю комуністична партія. Для того, щоби досягнути абсолютної цензури, большевики завели таке, що „всякий скрипт, який іде до друку, мусить бути вперед поданий до цензури в двох примірниках". Але цього мало. Навіть коли цензурою дозволено до друку, то знову вже видрукований матеріял подається до неї. Бувають випадки такі, що за „одне слово або за одну літеру", яку автор виправив після цензури оригіналу, конфіскується й нищиться увесь наклад. Коли автор вважає потрібним виправити що при коректурі, навіть саме незначну похибку, чи змінити речення, він мусить просити на це дозволу цензури.

Всі подання в цензуру оплачуються штемплями і часто значної вартости, що при бідности авторів є важним тягаром. Жадна друкарня не має права нічого надрукувати, коли немає помітки на матеріялі „дозволено цензурою". Цензурі підлягає кожний друкований рядок, починаючи від спеціяльних наукових видань і кінчаючи візитною, чи бизнесовою карткою. Навіть всі друковані оголошення, що вивішуються на стінах, мають помітку цензури. Навіть таке оголошення, як „Просимо не курити", вже підлягає цензурі.

Приватні видавництва поставлені в такі умови праці, що вони зовсім не можуть нічого видавати. Вони на пів року вперед мусять дати до цензури всі ті твори, які гадають видавати й уже міняти в них нічого не можуть.

Тому в комуністичній Росії друкується лише те, що дозволене партійним цензором. Багато великої вартости наукових творів зовсім не може побачити світа, тому, бо вони „цензорови не подобаються". Мало того, навіть писати фактично заборонено все, що не відповідає вимогам комуністичного світогляду. Були випадки, що вчених розстрілювали лише за те, що у них находили скрипти, „недозволені цензурою". Так наприклад розстріляно професора Лазаревського.

Але історія вчить, що жадні заборони, жадні утиски зрештою не досягають своєї ціли. Жива людська думка розбиває найстрашнійші кайдани та, хоч по тяжкому терновому шляху, але всеж іде вперед. Тому жадним окупантам українських земель, гнобителям нашого народу, не пощастить своїми цензурними заборонами вбити правду про своє поступовання. Жива правда прорветься й проривається через найміцніші мури та ґрати.

# КІЛЬКО Є ПРАВОСЛАВНИХ ГРОМАД В ГАЛИЧИНІ

„Діло" подає:

„В останньому часі обсервуємо дивне явище: поширення православної пропаґанди в Галичині та її непересічні успіхи.

„Кількість православних парохій на початку червня виносила кругло 40. Крім трох міських православних парохій у Львові, Перемишлі й Коломиї, призначених головним чином для війска й російських та українських православних еміґрантів, маємо ще 37 парохій сільських, здебільшого здовж Підкарпаття і в горах, у першу чергу на Лемківщині.

„І так: в коростенському повіті кількість правосл. парохій виносить 11 (Тилява, Терстяна, Мшана, Смеречне, Вільшня, Вільховець, Ропянка, Гирова, Поляни, Тихоня і Жидівське), в ясельському повіті 10 (Свіржава Руська, Святкова Велика, Святкова Мала, Дошниця, Гольбива, Явіря, Скальник, Бжодова, Кремпна і Котань), в горлицькому повіті — 12 (Бортне, Пригонина, Воловець, Незнаєва, Чорне, Довге, Липна, Радоцина, Бониця, Ясінка, Крива і Шквірпна), в грибівському повіті — 2 (Королева Руська і Богуша) та в сокальському повіті — 2 (Корчин і Розджалів).

„Недавно православна Консисторія у Варшаві зголосила у польських адмін. чинників (у станиславівському воєвідстві і в міністерстві освіти) відкриття ще трох нових православних парохій, а саме в Турці н. Стриєм (в місті), в Бутлі (турчанського повіту) і в Берлогах (калуського повіту). Згоди на відкриття цих трох парохій православна Консисторія ще не одержала, але духовних уже вислала на місця. Отже фактично ті парохії вже істнують.

„Таким чином під теперішню пору маємо в Галичині 43 православних парохії проти одної, що істнувала перед війною (у Львові). З того на Лемківщину припадає 35 парохій, на Бойківщину — 3 (Турка й Калуш), на галицьку Волинь — 2 (Сокальщина) і на міські осередки — 3. По дієцезіям правосл. парохії розпадаються так: перемиська дієцезія — 40, львівська — 2 і станиславівська — 1. Як бачимо, рекорд в поширенні православя здобула перемиська дієцезія, опісля йде львівська, а на кінці станиславівська. По суті найменше зачілпена православним рухом є львівська, найбільша простором архідієцезія, бо з двох правосл. парохій одна є давня (львівська), а друга ще формально не систематизована (в Берлогах)".

# ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

**Витинки з ґазет надіслали:** гр. Іван Нестерук, Гартфорд, Конетикат; Іван Міщишин, Монесен, Па., (прислана давнійше, але ще не поквітована).

**В. Ч., Дж. С.** — Редакція радо дає місце на свобідне висказаннє всякої думки, навіть коли вона не зовсім годиться з поглядом редакції. Однак Ваша допись не заслуговує на право свобідної дискусії, бо в ній стільки чуток, наклепів, видумок, зловлених з воздуха, що другі читачі відтак моглиби тижнями писати, аби спростувати те все, що Ви написали. В той самий час, бачучи те, чого не було, Ви бачите те, що було, приміром переговори в Ризі, де справді одна сторона, представляючи буцімто українських селян і робітників, зрікалася не тільки Лемківщини, але й Галичини. Тепер власне на сю ризьку угоду покликується маршалок польського сойму, замикаючи рота українським послам.

**Іван Шумейко.** — Іван Залізняк походить зі Скалатщини в Галичині. Як Москаль думає, що Залізняк теж Москаль, то най прислухається до мови атлета, якщо сей Москвин на мові розуміється.

**В. Кедровський.**

# 1917 РІК.



(156)

Штаб також працював без перерви дні й ночі. Люде в ньому страшенно перетомлювалися і остаточно виснажившись просто валилися з ніг, але і його кермуваннє військами, що боролися проти Тимчасового Уряду, особливо в перші дні, обмежувалося лише військами Київа та близших околиць.

Важко було вести строго орґанізовану боротьбу, коли в розпорядженні не було ні певної кількости надійних військових сил, ні відповідних апаратів. Треба було одночасно орґанізувати і підтягати до Київа свої військові сили та творити апарати для кермування ними, проводячи в той самий час: то завзяті уличні бої з військами Тимчасового Уряду, або вести ріжні переговори про порозумінне, посередництво, то що. Маючи остаточне завданнє захопити владу у Київі виключно в українські руки, штаб відповідно до того, як наспіли відомости про підхід до Київа українських військових сил, міняв свою тактику. Коли одержував відомости, що до Київа підходять українські частини, штаб розпочинав активніщі заходи (проти військ Тимчасового Уряду), оперуючи українським 1-им запасовим полком, кінно-гірською батерією та иншими окремими частинами. В той же час большевицькі частини поволі відпиралися від спільної акції і їм скорочувалася видача боєвих припасів та зброї з арсеналу, який увесь час знаходився в руках Українців. Звичайно, сього не могли не завважити большевики, а також і штаб округи, тому ми дуже ризикували попасти в конфлікт і з одними і з другими, поки не будемо мати досить сил для боротьби з ними.

До штабу надходили ріжними шляхами без перерви нові й нові відомости, що до Київа поспішають на допомогу ріжні українські полки, дивізії, а навіть корпуси. Переказувано з подробицями, як те військо захопило броневики і поспішає на допомогу Центр. Раді, розбиваючи по дорозі війська Тимчасового Уряду, що намагалися припинити їх рух... Але минала одна доба, друга, третя, а українського війська, що так „поспішало до Київа", щось не видно. Навіть найблизший корпус, 34-тий Скоропадського, не висилав жадної частини на допомогу Київу. Все те страшенно денервувало наш штаб і путало пляновість його праці. Ясно було, що коли не підійдуть наші частини, нам буде важко захопити владу в Київі, бо большевики тут були мілітарно далеко сильніщі. В додаток начальник штабу полк. Ю. Капкан виявив повну нездатність до орґанізаційної праці і не міг дати найменшої ясної, точної директиви чи наказу. В кінци у штабі запанувала страшна колотнеча і хаос, і провід боротьби у Київі перейшов цілком до кождого активного відділу, відповідно льокальним його обставинам і розумінню свого завдання. Звязок штабу з ними поволі зачав рватися так, що штаб уже майже не знав ситуації в Київі.

Нарешті я сам, взявши собі в допомогу члена Всеукр. Ради військ. депутатів, поручника Герасименка, що при Ґенеральному Комітеті завідував розвідочною справою, почав обїздити військові частини, аби безпосередно вияснити їх стан, настрої і тут же давати загальні директиви. Сим обїздом я гадав особливо відновити загублений нами звязок з українськими частинами, безпосередно зорієнтуватися в їх кількости, становищу, настроях, а також усвідомити собі загальну ситуацію, щоби потім запропонувати революційному Комітетови усунути Капкана і колиб не знайшлося иншого команданта, залишити за собою безпосереднє кермуваннє штабом. Я вважав потрібним повести нарешті боротьбу з військами Тимчасового Уряду рішучійше, бо далі тримати свої війська в подвійному становищу значило ризикувати програти все, навіть морально. Нові війська все не підходили, а в київських починалася втома і деморалізація від зневіри у свої сили. Крім того треба було поспішати і тому, що були відомости, що з фронту йдуть до Київа Чехо-Словацькі леґіони, ударники, козаки й инші військa на допомогу військам штабу Округи. Вони не вспіли прибути до Київа лише тому, що залізнодорожники, з власної ініціятиви, перешкоджували їх рухови.

З метою затримати їх на довше, вони не давали паротягів, заганяли відділи в „тупики", на запасові тори, забивали їх порожняком, або звертали на инші шляхи, часто в протилежний бік Київа, або нарешті розбирали залізничі тори. Всеж таки усе те не могло остаточно спинити приходу хоч частини вірних Керенському військ до Київа, а лише було засобом на деякий час відтягти їх прибуттє. В самому Київі були значні сили, які покищо трималися „невтральности", підлягаючи наказам „Всеросійського Козачего Сезда", що тоді засідав у Київі. Представник сього зїзду, кубанський козак-лінієць прапорщик Рабцов, займав у революційному комітеті позицію „верності временному правітельству". Він гостро й ворожо виступав проти розпоряджень комітету, які здавалися йому невідповідні інтересам тимчасового уряду, а особливо проти всіх прояв українського моменту в діяльности комітету, чи навіть в охороні порядку в краю. Тут він особливо ворожо ставився до всіх проб Українців захопити владу на Україні і нераз в його промовах чулося погрози „обєдіненнаго козачества" вийти зі стану пасивности, або „положіть конець українському сепаратізму" та прийти до активної оборони „єдінства Россії".

Під час свого обїзду Київа я з Герасименком побував в одній військовій школі, поруч із собором св. Софії, на зборах делеґатів від київських військових шкіл. Там, коли я увійшов у льокаль зборів, почув від „господ офицеров", які аґітували серед юнаків, делеґатів шкіл, що:

„Напрасно-ви, гаспода юнкера, делаете разлічіе между Украінцами і большевіками. Даже еслі хотіте, большевікі меньше опасни, чем Украінци. Последніе розрушают Велікую Россію. Когда оні отделяться, то обедініть їх будет трудно. Между тем, как большевікі, хотя би і захватілі власть, очень скоро упадут. Россія от того не пострадает так, как от украінского отделенія"...

Приблизно такими словами закінчив свою промову офіцир, який був на катедрі, коли я увійшов у велику клясну кімнату, де сиділи густо на партах і стояли великим натовпом делеґати від юнаків у сумішці зі своїми офіцирами, яких було майже половина присутних.

Голова зборів, штабовий офіцир, звернувся до присутніх, коли я підійшов до нього і назвавши себе, попросив слова для пояснення ситуації, чи вони хотілиби вислухати члена Українського Військового Ґенерального Комітету.

В кімнаті счинився великий галас: „Просім... Не надо-о-о... Про-о-о-сі-м... Ми самі всьо знаєм... Что здесь нужно Мазепінцу?... Долой... Вон... Арестовать его... Просім... і инше. Дві три хвилини лунали такі вигуки...

Атмосфера розпалювалася... Юнаки заспокоювали якогось ґенерала, що гістерично протестував проти допущення говорити на їх зборах „негодяя... большевіка... Мазепінца... ізменніка... тайного шпіона" і инше, що могло лише влізти у голову хоробливій, переляканій подіями людині.

„Ну і в кодло-ж ми з вами попали" — каже мені Герасименко. „Аж ось де вони, ті саме голубчики, яким тільки й сниться „Єдіная" з Миколою на престолі!

Так справді! Справді київське гніздо московської контрреволюції. Але можливо юнаки в більшости настроені інакше, а тому попробуємо їх розколоти.

Нарешті спільними зусиллями ті, що бажали вислухати мене, галас вгамували і голова дав мені слово.

В такій обстанові, розпалених пристрастий, коли майже при кождім речені тебе перебивають ironічними запитами, увагами, то-що, а також ворожими, погрозливими вигуками, говорити було важко. Трудність становища збільшувалася ще й тим, що не можна в такому зібранні, де безперечно були большевицькі аґенти, сказати про наше правдиве відношенне до большевиків, а на сьому можна булоби виграти і до певної міри зневтралізувати юнаків.

# МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Йосафата, від. 217, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічний мітінг відбудеться у второк, 17. липня, в годині 7.30 вечером точно, в гали, де звичайно. Обовязком є кождого члена явитись на мітінгу, бо є важні справи до полагодження. Контрольна комісія здасть піврічне справозданне. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Пригадується членам, щоби зложили свою жертву на Сиротинець-Захист У. Н. Союза, щоб можна вислати ту суму до Гол. Екзекутиви. Не явившийся член на сім мітінгу заплатить кари 1 дол., аурядник 2 дол. — Мих. Бінашевський, предс.; А. Іванів, секр.

# ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

## ПОТРЕБА ЛІТНИХ ТАБОРІВ.

Чомусь між Українцями таке установилося, що в літі вони стають, як мухи в осени.

Сказать би, на вакейшен десь поїхали. Так ні! Сидять по гавзах та пріють, мов у парні. Десь хтось пікнік улаштує, то виходить не пікнік, а ярмарок і годі робочому чоловікови спочити.

А спочинути кожному хочеться, надто Українцеви, який до Америки не знав духоти міста і за свіже повітря не платив не тільки долярами, а навіть гелерами.

Або їдуть наші люди на Куні Айленд, тай товчуться там мов оселедці в бочці.

А є можливість Українцям дійсно спочинути та подихати свіжим повітрям. Можливостю тією може бути кемп. По Америці є богато вільних земель, які можна взяти в аренду й побудувати там „бонґалов" чи просто шатра, в яких би можна було відпочивати у вільні дні, чи підчас вакейшен. Особливо ріжні товариства з таких міст як Ню Йорк, Филаделфія, Клівленд, Шикаго. А що найцікавіще, то це те, що утримання „кемпу" було би безперечно дешевше, ніж поїзди на всілякі Куні Айленди.

Такі кемпи це не новина в Америці. Вони вже істнують по кілька років і я не чув ніколи, щоб хтось нарікав, або був невдоволений. Не пошкодило би нашим товариствам подумати над утворенням таких таборів відпочинку та улаштувати для себе самих здоровий, дійсний відпочинок.

**Союзовець.**

## ЧИ ДОВГО МИ ЩЕ БУДЕМО СОРОМИТИСЯ?

Я роблю в шапі, де богато є і Москалів. Вони по правді не є Москалі, бо приїхали сюди з Волинської ґубернії, але вони називають себе руськими, а читають усе московські ґазетки. Колись вони були за большевиками, а тепер, хоч і не далеко пішли від них, від большевизму вже відрікаються. Так от вони по цілих днях говорять про Залізняка та хваляться ним, як московським борцем. Я так само люблю ходити дивитись на боротьбу, оголошення про яку читаю все в „Свободі", де пишуть, що він український силач. А раз якось один тут Москаль показав мені, що пише за нього московська газета. Я не повірив, і коли пішов на боротьбу, пішов спитатися. Коли я підходив до нього, то він стояв з якимись людьми і гарно говорив по українськи. А коли я розпитався, то довідався, що він Ґаличанин.

Отже чому Москалі називають його своїм тай ще матросом з Путиловського заводу? Довго я над тим думав і додумався, що певно тому, чому Волиняки називають себе „руськими". І коли вже наші люди набудуть собі національної відваги, щоби не соромитись свого імени?

**Спортовець.**

## ВІЧЕ В МАЙНЕРЗВІЛ, ПА.

Заходом Братств У. Н. С. і О. Р. Б. при українській гр.-кат. парохії в Майнерзвіл відбулося дня 10 червня протестаційне віче проти засуду Атаманчука і. Вербицького на смерть. Віче відкрив о. Д. Добротвор промовою, в якій пояснив ціль його. Головою віча обрано д-ра І. Сквіра, секретарями о. І. Гундяка і гром. Ю. Дронюка.

Головним промовцем на вічу був др. Л. Мишуга. Він представив жорстокий смертельний засуд, виданий польським судом на невинних наших студентів. В своїй промові він теж вказав на велику потребу згоди і єдности в нашій визвольній роботі.

На внесення гром. Данильчука віче одноголосно приняло протестаційні резоцюції, які вислано до Департаменту Державних Справ у Вашингтоні і до Секретаріяту Ліґи Націй в Женеві.

Промовляв ще молодий український адвокат з МекАду др. І. Сквір про потребу і вагу наших горожанських клюбів о. Гундяк підносив в своїй промові потребу єдности місцевих Українців в народній праці. о. Добротвор закликав зібраних, щоби ставали членами місцевого Горожанського Клюбу, який недавно оснувався. Др. Л. Мишуга подавав поради щодо українського виховання нашої молодіжи.

На заклик о. Добротвора присутні зложили жертви, як слідує: по $5.00: Братство У. Н. С., Відділ О. Р. Б. і І. Стерник; по $2.00: о. Д. Добротвор, о. Е. Невіцький, о. І. Гундяк, Ф. Стецюк, др. І. Сквір; по $1.00: С. Піхович, О. Бень, Ю. Сухан, І. Гоцко, Пр. Воркун, Гр. Лазорищак, С. Гузела, Н. Стечишин, В. Кіцак, С. Данильчук, І. Мищишин, К. Лазорищак, Л. Шморгун, І. Варна, Я. Фіняк, В. Федейко, А. Онушко, В. Набич, Г. Самійло, І. Стецко, Ф. Басик, Д. Ґнап, М. Шевчук, С. Бонк, Г. Лойко, І. Онушко, Г. Драбик; дрібними датками $16.20. Разом $74.20. Кошти віча, с. т. галя, подорож бесідника, каблі і телеграма виносили $35.70, а решту збірки в сумі $38.50 вислано до Обєднання на оборону невинно засуджених.

Віче закінчено відспіванням українських національних гимнів.

**о. Іван Гундяк,**
**Юрій Дронюк,** секретарі віча.

## РАТУЙ НАС, БОЖЕ, ВІД ПРИЯТЕЛІВ...

Останніми часами серед американського громадянства зачали шастатися ріжні невідомі нікому людці зі всякою пропаґандою. Дозвольте мені з того приводу, як українському громадянинови, висловити думку за таких панів.

Російська революція застала мене, як полоненого Австріяка, в однім українськім селі на Полтавщині. Поводилося мені добре. Люди не вважали мене за ворога, а коли впав цар, я став цілком вільним. Ця свобода дозволила мені приймати навіть участь у громадському життю і тут же довелося побачити ріжних аґітаторів, що наїзджали дурити людям голови. Ні один з них не розумівся на селянській справі і селяни з них часто-густо глузували. Хоч декрету про те, що земля переходить на селян, не було, земельку вже потроху засівали. Дидичі не являлися, а де сиділи ще, то мовчали і мовчки дивилися на роботу селян.

Тому то, коли вийшов універсал, по якому земля переходила до рук селянства, то він не був ніякою несподіванкою. Хіба що землю наново переділили. Деж тая заслуга соціялістів-революціонерів, яку вони тичуть американським Українцям під ніс? У чому?

Рув я на викладі одного Наддніпрянця, що реклямує „оборонців". Слухав і нагадував 1917. рік. Просто дивно стає, як може чоловік не посунутись і трошки наперед. Україна не потребує ес-ерів, як і не потребувала раніще. Ділити на Україні нема що, бо все вже давно поділено без них. Як казали Полтавці, не треба й професорів аритметики, бо селяне мають свою аритметику, при домозі котрої ліпше собі порадять. Підуть сі есери на село зі своїм соціялізмом, то село їм покаже, що воно вже має досить соціялізму за большевиків. Селяни їм скажуть: „Уже досить ми мали тих, що нам хотіли порядкувати справи, на яких не розуміються".

Українським селянам тепер головне одно: якби то добутися з московської опіки. А в сьому ні Полтавці ні Херсонці не будуть шукати помочи в есерів, які тепер зібралися з Москалями на спілку творити нову Росію під новою фірмою: „східно-европейська федерація". Українські селяне мають досить усяких федерацій, і нової „федерації" есерам не забудуть так само, як не забудуть Галичани ніколи Петлюрі варшавського договору.

**В. Б.**

## ЗНОВ УКРАЇНСЬКА МУЗИКА ФІҐУРУЄ ЯК РОСІЙСЬКА.

Читаю в оповістці радіової сатції "WEAF," що в пятницю, 13. липня, мають грати Мусорґського „Гопак". Додано тут до пояснення, що „Гопак" нагадує... російську народну творчість.

У сей спосіб український „гопак" теж попав у Москалі. Хоча Москалі навіть такого слова не мають і його не розуміють.

Я не дивуюся Американцям, які, не знаючи справи, напишуть усе, що їм подиктуєш, але дивно мені з тих Москалів. Не знаю я російської музики ні танцю, і хотівби знати, а тут, що не розмахнуся, так зараз вони мені під ніс тицьнуть українське.

Скажіть же нарешті, гаспада, чи є в вас що свого, справді московського, а не краденого? Чи є у вас щось справді гарного та народнього, так зпід Тули, Калуги, Рязани? А як є, то чому не показуєте? Соромитеся російської народної культури?

**Любитель радіо.**

Дон Амінадо.

## ЗАПИСКИ „ВІДМОЛОДЖЕНОГО".

I.

Минув місяць з того часу, як я дістав одну інекцію.

Лікар зовсім задоволений і каже, що операція вдалася знаменито.

Порушаюся доволі елястично по кімнаті та чую, як з кождою хвилею припливають мені нові сили.

Лише одно мучить мене, що то малпячі желези...

II.

Вчора провів я кілька годин перед зеркалом.

Волосся на висках іще сіре, але в очах появився новий блеск, короткозорість зникає.

Можливо, що після двох-трох інєкцій знову бачитиму добре.

III.

Настрій знаменитий.

Я почуваюся так добре, як трицятьтрилітний мужчина.

Колиб я був нежонатий, то радо оженився би щераз.

IV.

Як то приємно почуватися молодим. Апетит у мене просто казочний.

На обід зїв я чотири порції, а моя родина встала голодна від стола.

Я не зважав на їх уваги, поклався на канапу і читав книжку Карла Мая.

Потім їхав я на вельосипеді, а пополудні грав з товаришами копаного мяча.

V.

Все йде „крешендо".

Жінка плакала, покинула мене та перенеслася до готелю. Діти також забралися з хати, небожі також покинули мене.

Як виросту більший, оженюся знову та матиму нові діти, небожі.

А тепер я став писати вірші, потім вправляв системою Мілера та зїв цілу коробку мармоляди.

VI.

Я став збирати почтові марки.

То дуже цікаве!

VII.

Нині обтяв я собі штани та вибіг із голими колінами на вулицю.

То так приємно похожати з голими ногами, лише шкода, що мої ноги такі порослі волоссям.

Пополудні бавився з дітьми на вулиці. Такої забави не бавився я вже пятьдесять літ.

VIII.

Психольоґія змінюється що години.

Я забуваю навіть правопис.

Лікар глядить на це все вдумчиво.

Каже, що інші три інєкції непотрібні.

Не люблю лікарів.

IX.

Бог зна чому, але нині мусів я роздягатися щонайменше десять разів.

X.

Нині дав я таке оголошення: „Пошукується здорової мамки!"

XI.

З трудом пишу мої останні записки.

Маю завороти голови та коли не помиляюся, то за два дни буду наче новонароджений.

Дав би Бог, щоби це скоро скінчилося.

(З російського переклав **М. Середа.**)



Михайло Зощенко.

## ЩО СПІВАВ СОЛОВЕЙКО

3)

Оленка ввійшла у його кімнату у мягких повстяних папучах, із розпущеним волоссям. Плакала стиха. Бігала сюди й туди, від ліжка до стола та не знала, що їй почати, щоби злагіднити біль хорого. Також Оленчина мати вкотилася кілька разів у кімнату та питалася недужого, чи не зїв би трохи мармоляди, яка помагає при всіх заразливих недугах. Два дни пізніше, як лице Билинкина запухло було так, що вже годі було пізнати його, Оленка побігла за доктором.

Лікар оглянув хорого, записав якісь ліки та відійшов, стиха лаючись, бо йому заплатили самими дрібними. Оленка вибігла за лікарем, здогонила його на вулиці та стала його обсипувати питаннями: „А що? А як? Чи є надія на видужання?" А лікар повинен був лише знати, що вона не пережила би смерти тої людини. Лікар, що привик до таких сцен наслідком свого звання, сказав рівнодушно, що хорий не вмре на таку недугу.

Трохи подразнена тим, що не було небезпеки, вернула Оленка, доглядала щиро недужого, не зважала на свої слабі сили та на своє здоровля і не боялася, що заразиться.

Билинкин у перших днях не важився підвестися з ліжка, обмацував напухлу шию та допитувався з переляком, чи Оленка не перестане любити його після тої недуги, яка позволила їй бачити його в такому поганому стані.

Дівчина просила його, щоби не хвилювався та сказала, що ця недуга ще більше закріпила її любов.

IV.

То була така зовсім незвичайна любов.

З того дня, як Билинкин піднісся з постелі, а його голова і шия прибрали знову правильний вигляд, йому здавалося, що Оленка Рундуківна врятувала його від неминучої загибелі.

Відтоді їх любов набрала якоїсь святости а навіть величности.

Кілька днів після видужання взяв Билинкин Оленку за руку і голосом людини, яка рішилася на щось, просив її, щоби вислухала його, щоби не ставила зайвих питань і щоби не перебивала йому глупими питаннями. Билинкин говорив це святочним тоном, що він знає, яке то життя тяжке та як то тяжко жити на землі, та, що він перше брав життя злочинно-легкодушно. Зате він теж свого часу терпів тяжко, але тепер, коли йому вже минуло трицять літ, життевий досвід навчив його розуму. Він знає вже, як треба жити та знає всі незломні і тверді закони життя. Та що після доброї застанови над усім цим, хоче ввести деякі зміни у своє змальоване отсе життя. Словом: Билинкин попросив руки Оленки та просив, щоби не журилася цим, як то буде потім, колиб навіть Оленка колись пізніше була і безробітною та не могла би й свого шага принести на видатки скромного домашнього господарства.

Вона розманіжилася трохи, а щоби додати собі тону, стала говорити про вільну любов. Усетаки приняла його руку та говорила із захопленням, що вже давно вижидала його, та що він, колиб був не освідчився, був би останнім драбом і свинею. І хоч вільна любов часом може бути дуже гарна, то таки так не ялося і т. д. Із своєю радісною новиною побігла Оленка зараз до матері та до сусідів. Запросила їх на весілля, яке відбудеться небаром і буде зовсім скромним родинним святом.

Мати Рундукова самособою поплакала трохи тай сама зайшла до Билинкина, щоб точно розвідатися про справу. Билинкин заспокоїв стару та просив її святочно, щоби відтепер міг її звати „мамусею". Стара розплакалася і втираючися у запаску сказала, що їй вже пятьдесятьтри роки, але цей день є найщасливіший в її житті. Тай і собі просила Билинкина, щоби могла звати його Васильком. Він ласкаво згодився на це.

Щодо Михася Рундукова, то він був доволі рівнодушний на цю зміну в житті своєї сестри.

Відтепер залюблені не ходили вже за місто. Понайбільше сиділи дома та балакали до пізної ночі обговорювали пляни свого будучого життя. Підчас одної такої розривки став Билинкин рисувати плян їх будучого мешкання. Воно повинно бути десь на боці, невеличке, але затишне.

Зовсім переняті тим заняттям стали сперечатися над тим, де має стояти ліжко та де мають поставити стіл і тоалету. Одно одного старалися перекричати. „Це повна недостача естетичного смаку", сказав Билинкин — „ставити його в куті. Так зробить кожен молокосос. У куті мусять стояти комода, накрита легенькою мережаною статертю. Мама певно не заборонить нам цього".

„Комода в куті, то вже повна недостача естетичного смаку, — сказала Оленка майже зі сльозами — „а крім того комода мамина. Чи вона дасть нам її, це ще питання".

„Дурниця, — сказав Билинкин — чому вона малаб не дати нам її? Таж не будемо білля класти на вікні! Цеж недорічність!"

„Васильцю, поговори з мамою, — сказала Оленка гостро — поговори просто з нею, як із власною мамою. Ось менше-більше так: „Мамусенько, дайте мені комоду".

„Дурниця, — сказав Билинкин — „але я й зараз можу піти до старої, коли ти хочеш".

І Билинкин пішов у кімнату старої. Було вже доволі пізно. Стара спала. Билинкин тряс нею довго, вона крізь сон відмовлялася і не хотіла вставати та зрозуміти, в чому річ. „Таж устаньте, мамусю", — сказав Билинкин гостро — „ми обоє, Оленка і я, моглиб чейже рахувати на деякий комфорт? Таж білля не може лежати на вікнах".

Стара з трудом зрозуміла, в чому річ і стала розводитися, що ця комода вже пятьдесятьодин літ стоїть на однім місці та що вона не гадає на пятьдесятьдругому році шарпати її за всі боки та сувати то на право то на ліво. Тай вона сама не вміє зробити комоди. І що в її літах уже запізно вчитися столярства. Пора би вже це зрозуміти і не мучити її.

Билинкин став докоряти старій та сказав, що він, який був на всіх фронтах і якого обстрілювала тяжка артилерія, має чейже право зажити мирним життям.

„Встидайтеся, мамусю, — сказав Билинкин — „вам жаль комоди? Таж у домовину і так не можете забрати її зі собою? Це повинні би ви знати".

„Комоди я не дам, — сказала з пискотом — по моїй смерти про мене можете забрати собі всю обстановку!!"

„Так, по смерти! — крикнув Билинкин сердито — цього ми не дожиємо!"...

Коли стара побачила, що справа прибирає поважний оборот, розпхинькалася та сказала, що останнє слово най скаже невинна дитина, Михась, і то тим більше, що він є одинокий мужеський представник сімї Рундукових і комода по закону належиться йому а не Оленці.

Як розбудили Михася, він уже ніяк не хотів дати комоди.

„Так, я знаю, — сказав Михась — вони підкуплять мене десятома шагами а потім схочуть забрати комоду. Комоди коштують великі гроші".

Билинкин замкнув двері з лоскотом, пішов у свою кімнату та став страшно лаяти Оленку. Сказав їй, що він без комоди наче без рук і що він, загартований на війні, знає, що це таке життя та ні на крок не відступить від свого ідеалу.

Оленка бігала між обоїма сюди й туди, та просила їх, щоби уступили. Радила, щоби комоду ставити на переміну то в їх то в маминій кімнаті. А Билинкин просив Оленку, щоби не бігала та сказав їй піти спати та покріпитися, щоби на другий день можна було порішити цю преважну справу.

Ранок не приніс нічого доброго. Обі сторони сказали собі богато обидливих і гірких правд. Розлючена стара сказала розпучливо-рішучо, що знає Билинкина дуже добре. Нині схоче від неї комоди а завтра стопить її на смалець та помастить хліб. Такий то він!

Оленка попхинькуючи бігала від одного до одного та благала їх, щоби перестали ревіти та щоби радше попробували спокійно обговорити цю справу. На це сказала стара, що вона вже вийшла з тих літ, у яких людина ревить і що без реву скаже, що Билинкин за той час тричі обілав у них і що не старався хоч би з самої чемности відвдячитися бодай одним обідом.

(Конець буде).

**В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".**

### В суді.

— Чи ви можете сказати про себе щось таке, через що суд надумавсяб дати вам лекшу кару?

Обжалований: Чому ні! Дуже облекшаюче повинно бути те, що мене вже десять разів заперли і нічого не помогло. Отже і тепер не поможе ніяка кара.

# З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

## УЧАСТЬ УКРАЇНЦІВ В АМЕРИКАНСЬКОМУ СВЯТІ.

4. липня с. р. у Вилкс Баре відбулася велика парада в честь 150-літньої річниці „Battle of Wyoming". У святі взяло участь 20,000 людей ріжних національностей, а між ними й Українці.

Вже по великому числі учасників читачі можуть собі представити вагу та значіння того свята, в якому взяли участь ріжні урядовці та представники президента Злучених Держав, що мали нагоду приглянутися карности та силі кожної нації, їх одягам та послухати пісні.

Якщо Українці колинебудь відповідно себе показали, так це на тому святі.

Серце раділо й завмирало від хвилювання, коли машируваа українська дивізія. Пречудні українські строї аж за очи ловлять і, хоч дощ ллеться, сонце йде від українських національних кольорів. Жовніри стоять мов мур, а коли пішли, то здавалося, рушилася залізна стіна. Лише усмішка на лицях змягчувала грізний вигляд. Мов квіти після дощу заясніли, притягаючи до себе увагу 200.000 юрби, та показуючи, що сила українська росте, а нація міцніщае.

Українській дивізії, здавалося, немае кінця. Козаки на конях, жовто-блакитний „фльот" з написом „Україна" з українським гербом. На „фльоті" Українки в рясних строях, козак, старий лірник-кобзар з бандурою, українська банда в стрілецьких одягах, українська жіноча сотня (коло 200 жінок) в білих убраннях, а відтак Українці з жовто-блакитними стяжками через плечі. Лаві кінця немає...

Як Українці заімпонували і звернули увагу всіх чужинців своєю силою, пише найбільша вилксберська часопись „Record" (з 5. липня), яка признае, що українська дивізія у цілій параді була найбільша.

З 29. червня по 6 липня тривало свято і кожного вечера кожна нація виступала в концерті. Український хор складався зі 180 співаків, злучених з хорів: Нантикок, Гановер, Едвардсвіл та Вилкс Бери і всякий раз вивязувався дуже добре.

За успіх того здвигу мусить бути окрема подяка як окремим проводирям так і ріжним комітетам, одначе думаю, що кожний з них був вдоволений, що обовязок приняв на себе як вірний син України.

Увесь загал з Лузерн та Лакавана кавнти доказав, що вони є дійсно свідомі Українці, що їм дійсно лежить на серці доля України. Хай же це послужить прикладом для тих, що не можуть зговоритися, коли треба виступати десь спільно.

Др. В. Корецький.



## ЕЛИЗАБЕТПОРТ, Н. ДЖ.

### Справи української школи.

Мабуть в жадній місцевости не має стільки трудностей українська школа, що наша в Елизабетпорті. Довший час не мали ми де провадити науки і длятого мусіли просити чужі народности о приміщення для нашої школи.

Хоч ті чужі народности розуміли наше положення і радо відпускали кімнату для української школи, то однак серце нас боліло, чому ми, Українці, такі бідні й непорадні, що нам аж чужих треба просити й у них жебрати кімнати для української школи. Невжеж кількасот українських родин не може спромогтися на власний будинок, де моглаби поміститися Рідна Школа? І наші серця радісно забилися, коли злучені товариства закупили неуживану церкву і переробили її на величавий Український Народний Дім. Так і справді було чого радіти. Довгі часи проживала українська іміграція в Елизабетпорті і приглядалася цікаво й ліниво, як другі народности купували або будували народні доми, а ми тільки приглядалися і з того жалю слину ковтали, чому то ми, Українці, не можемо доконати того, що другі народи.

Дім куплено в 1925 році. Його перероблено і віддано до ужитку в р. 1927. Тоді то заблисла для Рідної Школи надія, що не буде вона вже тинятися по чужих домах і що Український Народний Дім подбае, щоби то мале, молоде будуче громадянство привязати до себе, добре виховати і виробити на добрих будучих членів Українського Народного Дому. І справді сейчас по скінченню робіт перенесено школу до нового Народного Дому.

Немалі трудноші є і з учителями. Передтим учив три рази на тиждень дякоучитель п. Грабар, котрий поза тим учить в школі на горі міста і провадить там хор. Минулого року записалося до школи 180 дітей. Тут науки 3 рази в тиждень було рішучо замало. Тому родичі урадили взяти сталого учителя. На оголошення в „Свободі" зголосилося кілька учителів, з котрих вибрали одного, котрий здавався нам найвідповіднійшим. Згодили того й зачали науку. Діло йшло добре до початку мая, коли наш учитель повідомив нас телефонічно, що покидае науку в нашій школі. Це було для нас неприємно, що ми зачали шкільний рік добре, а нема кому докінчити.

Тоді комітет роздобув иншого учителя, котрий допровадив науку до кінця.

Дня 30. червня відбулося святочне закінчення шкільного року. Вечером зійшлися родичі і діти до Українського Народного Дому. Свято це отворив предс. п. Щевчук, а учитель Белнів Василь сказав про деякі трудности і перепони, з якими приходиться бороти по українських школах. Дальше о. Кінаш пояснив зібраним родичам ціль і значіння українських шкіл в Америці. Потім слідувала катехизація, іспити 2-ої, 3-ої й 4-ої кляси в читанню й історії України, дальше деклямації, до котрих приготовилося значне число учеників. По деклямаціях учениця Кіценюк подякувала іменем всіх учеників комітетовим за їх труд і старання, учениця Богдан подякувала всім громадянам, що підпомагали школу, а учениця Кузів подякувала всім родичам за то, що посилали своїх дітей до української школи. Дальше ученики відспівали кілька українських пісень, за що дістали по куснику торта, котрий місцевий пекар дав безплатно для школи. На останок школярі дістали досить богато мороженого і весело розійшлися домів.

Школа була цілий час безпартійна і незалежна від товариства, а за це була в опіці всіх партій і товариств. Оплата виносила 50 ц. від ученика і покривала заледви половину видатків. Другу половину комітет збирав, устроюючи шкільні підприємства, балі і представлення. При тім мусимо зазначити, що богато громадян давало колекту, хоч не мали дітей в школі, а ще більше помагали тим, що все брали участь громадно в усіх підприємствах шкільного комітету.

За ту їх поміч Українській Рідній Школі складаемо всім жертводавцям велику подяку.

Шкільна Рада.

## МУСКЕҐОН, МІШ.

### Дещо з життя тутешніх Українців.

Перший раз в історії 131 відділу У. Н. С. відограно театральне представлення, а се „Сироти". Представлення випало — коли брати на увагу, що се в нас першина — дуже добре.

Отже даром тутешні „свідомі" насміхалися з нашої роботи. Та не велика се свідомість говорити свідомо неправду, щоби в той спосіб шкодити нашому Сиротинцеви.

В нашій „Свободі" було вже оголошено, що чистий дохід зі згаданого представлення виносив $17.50 і що ті гроші є вже вчислені до загального фонду на Сиротинець-Захист У. Н. Союза. Се вам, панове товариші, наглядний доказ, що представлення не було на ціль парафії, як се ви свідомо агітацію вели. А коли припаде і на парафію підприємство, то прямо скажемо, що на парафію і не будемо того встидатися. Встидатися треба хіба робити затички й корки з Щоденних Вістей до фляшок від „русскаго духа". Ех, товариші! Та ширитеж ви ту клясову свідомість, аж очи бараніють. Щасти вам, Боже! Ширіть дальше!

Ті самі гроші були зужиті на час ще й на другу хосенну річ, а то: спроваджено нові шкільні підручники Матвійчука і зорганізовано (на превеликий жаль свідомих від русскаго духа) Рідну Школу, а зглядно її відділ. Шкільний заряд має під сю пору в касі около $50, має книжки і має початок малої бібліотеки, котру школярі самі зорганізували і самі її провадять. І се все в приватній хаті, з дуже непригожим приміщенням. Коли парафія почне будову, то й для нас приміщення знайдеться.

Товариші поставили диктатуру (нівроку!) і до Січи не приймають таких членів, котрі не є „партійні", або не вміють виробляти „русскаго духа".

Нехай шановні читачі не думають, що я накидаюся на назву „Січ". Се зовсім не „Січ", а відділ Укр. Роб. Орг. Назва „Січ" служить лиш за покришку, під якою „педлюеться" (пачкується) клясову свідомість під видом „муншайну" і затикається „Щоденними Вістями".

А що „товариші" обкидають нас тут, у тій місцевости, ріжними вигадками і болотом, то я тому зовсім не дивуюся, бо шайка муншайнерів до нічого иншого спосібна бути не може, як лиш провокувати громаду.

На другий раз, товариші, на запросини з вашої сторони подам дещо більше, та в детайлях, а покищо плянте аж до скреготу зубів, бо 131 відділ У. Н. Союза за один рік побільшився о десять членів, а сього місяця маемо знова двох нових членів. Коли ще й сього року придбаемо стільки що торік здорових і чесних членів, то ваша братія так буде виглядати як курка на слоті, а члени Просвіти побудують Український Народний Дім.

Робкор У. Н. Союза.



